Страшко І.В., Кара-Д.І., Білик В.І. / Київ

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

№ 5 (264) БЕРЕЗЕНЬ

2013

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 5 (264) березень 2013

Частина ІІ

Засновано в лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
„Україніка наукова" (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 1 від 24 січня 2012 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**
Заступники головного редактора –
доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**
Випускаючі редактори –
доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**
доктор медичних наук, професор **Виноградов А. О.,**
доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**
доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**
доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**
доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**
доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії «Педагогічні науки»:
доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**
доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**
доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**
доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**
доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**
доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**
доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.**
доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**
доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**
доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

Редакційні вимоги до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*doc, *rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, праве й ліве) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***), 2012.

Статті у „Віснику" повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Список використаної літератури" або після слів „Список використаної літератури і примітки" (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю заключають 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

© ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка", 2013

ЗМІСТ

ОСВІТА ПЕДАГОГА

1. **Єпіхіна М. А.** Вплив об'єктивних чинників на формування народних традицій у Східноукраїнському регіоні..... 6
2. **Малькова М. О., Колеснік Є. І.** Полікультурне середовище як чинник громадянського виховання..... 14
3. **Коноваленко В. О.** Критерії організації педагогічної взаємодії вчителя і учнів у початковій школі..... 20
4. **Кононец Н. В.** Реалізація принципу науковості у процесі створення електронного підручника як засобу ресурсно-орієнтованого навчання..... 28
5. **Онофрійчук Л. О.** Управлінська діяльність керівника дошкільного навчального закладу у контексті роботи з інформацією..... 35
6. **Пасинок В. Г., Бельорін-Еррера О. М.** Здоров'яорієнтоване освітнє середовище як умова підвищення якості підготовки майбутніх фахівців..... 42
7. **Правдівцева Ю. С.** Моделі підвищення кваліфікації вчителів у США за допомогою інформаційних технологій..... 48
8. **Редліх С. М., Маринич Н. В., Козирєва О. А.** Спадкоємність та парадигмальність сучасної безперервної професійно-педагогічної освіти..... 54
9. **Скриль О. І.** Висвітлення питання виховання милосердя як складника морального становлення підлітків у науковій літературі другої половини XX століття. 61
10. **Смірнова Я. В.** Професійна рефлексія, її сутність та компонентна структура..... 68
11. **Сорокіна Г. Ю., Малаканова Л. В.** Прийоми управління суб'єкт-суб'єктною взаємодією у навчально-виховному процесі 76
12. **Терещенко Ю. О.** Формування інноваційної культури у майбутніх фахівців дошкільних навчальних закладів в процесі педагогічної практики..... 82
13. **Чиж А. Н.** Мысли и рассуждения о философско-педагогических идеях Джона Локка..... 89
14. **Шабаліна В. Д.** Підготовка майбутніх учителів початкових класів до навчальної комунікації як актуальна проблема педагогіки..... 95
15. **Шапран О. І.** Формування управлінської компетентності майбутніх учителів у регіональних університетських комплексах..... 103
16. **Шарун Ю. Ф.** Формування інтелектуальних умінь майбутніх фахівців (за науковими працями другої половини XX століття).. 110

17. **Яйленко В. Ф.** Оцінка формування готовності майбутніх вихователів дошкільних закладів до роботи з морального виховання дітей..... 117

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

18. **Абрамович Г. М., Софіян Л. Г.** Формування толерантності в контексті розвитку особистості дошкільника..... 125
19. **Горбунова Н. В.** Допитливі чомусики та засоби формування дитячої картини світу..... 130
20. **Кіндрат І. Р.** Проблеми менеджменту дошкільної освіти в сучасному освітньому просторі..... 137
21. **Кострикіна Н. І.** Використання ігрових прийомів розвитку артикуляційної моторики у дошкільників з порушенням мовлення..... 143
22. **Лісневська Н. В.** Здоров'язберігаючі технології у фізичному вихованні дітей дошкільного віку..... 149
23. **Страшко С. В., Жа́ра Г. І., Білик В. Г.** Концептуальні засади створення підручника „Основи здоров'я" для 1го класу..... 156
24. **Чепіга Е. М.** Особливості використання проектного методу на початковому етапі навчання..... 165

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

25. **Зеленська О. М.** Оволодіння навичками іншомовного спілкування як важливий елемент формування полікультурної компетентності курсантів ВВНЗ. 174
26. **Карчевська Н. В.** Індивідуалізація підготовки студентів магістратури інженерно-педагогічного фаху..... 181
27. **Кубанов Р. А.** Класифікація і зміст професійно важливих якостей особистості майбутнього маркетолога..... 189
28. **Нікітченко Ю. В., Андрусенко Д. С.** Аналіз спектрально-динамічних характеристик психологічного стану студентів з використанням апарату КСД..... 197
29. **Рассамахін С. Г., Дегтярьова Є. А.** Розробка комплексної інформаційно-аналітичної системи для діагностики духовного здоров'я студентів..... 203
30. **Редлих С. М., Горбунова И. А., Козырева О. А.** Профессионально-педагогический кейс как результат самореализации студента педагогического СПУЗА и ВУЗА..... 207
31. **Редлих С. М., Кошелев А. А., Козырева О. А.** Специфика формирования культуры самостоятельной работы обучающихся и студентов в контексте идей гуманно-личностной педагогики..... 216

32. **Сергєєв С. М.** Психолого-педагогічна компетентність як чинники професійного розвитку майбутніх інженерів-педагогів. 229
33. **Ткачов А. С.** Організація самоосвіти учнівської молоді в сучасному інформаційно-навчальному середовищі..... 235
34. **Черноватий Л. М., Хайруліна В. М., Удовенко М. А.** Принципи роботи Українського колежу імені В. О. Сухомлинського..... 242

Відімості про авторів..... 248

УДК 373.3:613.9(075.3)

Страшко С. В., Жа́ра Г. І., Білик В. Г.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ПІДРУЧНИКА „ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я" ДЛЯ 1го КЛАСУ

Початкова ланка освіти – це період первинного і тому визначального для подальших етапів організованого і цілеспрямованого суспільного впливу на особистість. Для молодшого школяра характерна сила актуальних потреб, загострена сприйнятливість навколишнього середовища, прагнення пізнати реальний мінливий світ у його зв'язках і взаємозалежностях. Водночас пізнавальні можливості в цьому віці обмежені. Адже дитина слабо володіє такими важливими розумовими операціями, як осмислення побаченого, диференціювання суттєвого й несуттєвого, класифікація, доведення істини, судження тощо.

Тому засоби навчання, такі, як шкільний підручник, повинні розроблятись з урахуванням вікових і пізнавальних особливостей дитини.

Інваріантна складова змісту початкової освіти формується на державному рівні і є обов'язковою для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування і форм власності і може бути реалізована за базовими та експериментальними навчальними програмами і варіативними підручниками. Освітня галузь „Здоров'я і фізична культура" забезпечує свідоме ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, сприяє фізичному розвитку дитини, забезпечує формування фізичної культури особистості шляхом засвоєння основ рухової діяльності, формує основи здорового способу життя.

Аналіз існуючих найбільш популярних підручників зі шкільного інтегрованого курсу „Основи здоров'я" для першого класу та досвід їх використання у навчальному процесі засвідчив цілу низку протиріч, які не повністю забезпечують можливості підручника як засобу навчання. До них відносяться такі:

1. на початкових етапах уроків відсутня постановка проблемного питання, яке відповідало би меті і структурі уроку і могло б мотивувати учнів до вивчення теми.

2. обсяг навчального матеріалу вказаних підручників недостатній для учнів 1 класу. При тому, що підручник розраховано на цілий навчальний рік, кількість навчального матеріалу залишається майже незмінною у межах одного розділу. це свідчить про недостатню реалізацію розвивальної функції підручника, обмеженість використання міжпредметних зв'язків, наприклад, з читанням, розвитком мовлення тощо.

3. зміст підручників у межах однієї теми часто розірваний, програмні питання висвітлені неповно, вузько. Також не забезпечується

логічна наступність уроків, що ускладнює процес узагальнення матеріалу.

4. недостатня кількість завдань, які учні повинні виконати для усвідомлення та закріплення матеріалу, і запитань для перевірки його засвоєння.

5. немає завдань для психофізіологічного розвантаження учнів, тобто не враховується необхідність створення здоров'язбережувального освітнього середовища, що дуже важливо для початкової освітньої ланки.

6. немає логічних підсумків у межах уроку, теми, розділу.

З огляду на проведений аналіз і теоретичне узагальнення вказаних протиріч, авторами було поставлено **мету роботи** – створити концепцію нового підручника, який дозволить оптимізувати процес навчання учнів 1го класу основам здоров'я.

При створенні підручника автори орієнтувалися як на досягнення сучасної педагогічної науки (технології розвивального навчання (Л. В. Занков, Л. С. Виготський, В. В. Давидов, Д. Б. Ельконін, В. В. Репкін, І. С. Якіманська та ін.), проблемного навчання (В. Т. Кудрявцев, А. М. Матюшкін, М. І. Махмутов, М. Н. Скаткін, Г. І. Щукіна та ін.), формуючого навчання (В. П. Беспалько, П. Я. Гальперін, О. М. Кабанова-Меллер, Н. Ф. Тализіна, С. І. Шапіро, та ін.), особистісно-орієнтованого навчання (Ш. А. Амонашвілі, Л. В. Занков, Н. М. Звєрєва, В. Ф. Паламарчук, В. О. Сухомлинський, І. С. Якіманська та ін.)), так і на власний науковий і педагогічний досвід – це і дослідження фізіологічних особливостей нервових процесів у дітей різного віку (С. В. Страшко); розробка концепцій неперервної валеологічної освіти і виховання та валеологічної освіти педагогічних працівників (С. В. Страшко), підручників для школи і ВНЗ (С. В. Страшко, Г. І. Жа́ра); вивчення питань формування валеологічних понять в учнів різного віку (Г. І. Жа́ра); власний досвід роботи з учнями початкової школи (Л. В. Сащенко); використання коміксів у навчальному процесі (Є. В. Даниленко).

Новизна авторської концепції

1. Основною ідеєю концепції є *забезпечення наступності між дошкіллям і початковою школою*. Провідним видом діяльності дошкільника є гра, тому включення певного ігрового компоненту до підручника і методики проведення уроків має забезпечити зацікавленість учнів навчальним предметом.

У підручнику це реалізується через:

✓ введення до підручника улюбленого дошкільниками героя мультиплікаційних фільмів – Лунтика. Але у підручнику цей герой більш старшого віку. Він прилетів на Землю шукати свого молодшого брата, та спочатку йому необхідно навчитися правилам безпечної поведінки, поводженню на вулиці, в транспорті, вдома, в природі тощо. Звуть нашого героя Мунчик. Автори використовують його для актуалізації опорних знань, постановки проблемного питання, повідомлення теми та

завдань уроку, мотивації навчальної діяльності, закріплення вивченого матеріалу; підведення підсумків уроку. Мунчик є єдиним змістовим ланцюжком, який скріплює усі уроки: веде дітей до пізнання нового і використання у цьому процесі особистого досвіду першокласників. У кожному уроці не вчитель дає знання, а діти навчають Мунчика або навпаки. Створена проблемна ситуація спонукає учнів до розв'язання поставлених завдань, формує адекватну проблемі мотивацію;

✓ використання елементів коміксу. Оригінальність малюнка привертає увагу дітей, дає нове бачення проблеми і розширює сприйняття;

✓ введенням рубрики „заспівай". Під час музичної паузи учні мають можливість зробити рухавку, одночасно закріплюючи правила поведінки, закладені до змісту пісні. Таким чином враховується динаміка працездатності учнів на уроці і реалізуються здоров'язбережувальні вимоги до освітнього середовища;

✓ подання значної частини навчального матеріалу у віршованій формі (автор віршованих рядків – один з авторів підручника – Л. В. Сащенко). Це полегшує запам'ятовування матеріалу, розвиває естетичні смаки дітей, дає можливість творчого осмислення проблеми.

2. Другою складовою концепції є *особистісна орієнтація навчального матеріалу* на конкретного учня. Реалізується вона через:

~ назву параграфів („Моя постава і здоров'я", „Я – дівчинка, а я – хлопчик", „Сам вдома" тощо);

~ через діалогову подачу частини навчального матеріалу за рахунок використання елементів коміксів.

3. Третьою складовою концепції *є чітка практична спрямованість* навчального матеріалу, що, водночас, відповідає основному завданню предмета „Основи здоров'я" та віковим особливостям дітей 6-річного віку.

Реалізація змістових ліній освітнього стандарту

В підручнику повністю реалізуються вимоги Державного стандарту початкової загальної освіти з освітньої галузі „Здоров'я і фізична культура" [0] і його розкриття через базову навчальну програму [0]. Витримана закладена у Стандарт і програму логіка викладення матеріалу за змістовими лініями – розділами: 1) здоров'я людини; 2) фізична складова здоров'я; 3) соціальна складова здоров'я; 4) психічна та духовна складові здоров'я.

У підручнику повністю реалізується основна мета предмета „Основи здоров'я" – формування здоров'язбережувальної компетентності учнів на основі оволодіння ними знаннями про здоров'я та безпеку, практичними навичками здорового способу життя і безпечної поведінки, формування в них ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку. Реалізовані також і основні завдання: формування в учнів необхідних теоретичних знань про здоров'я, розвиток у них мотивації на здоровий

спосіб життя за рахунок формування правильних ціннісних орієнтирів, набуття учнями власного здоров'язбережувального досвіду і вміння його використовувати у повсякденному житті.

Включення до параграфів практичних робіт і необхідного ілюстративного матеріалу забезпечує можливість оволодіння учнями різними видами компетентностей.

Реалізація певної педагогічної технології

Основна засада, на якій ґрунтується загальна орієнтація навчальної роботи – скерованість на розвиток особистості. Це означає, що центром педагогічного процесу є не школа як навчальний заклад, не навчальні програми і навіть не вчитель, а сам учень. Система навчальної та виховної роботи спрямовується на те, щоб виявити життєвий потенціал особистості учня, створити сприятливі умови для його розгортання у школі та подальшому самостійному житті.

У такій ситуації надзвичайно цінними й продуктивними є пошуки форм викладення навчального матеріалу і організації навчання, які б базувалися на можливостях молодшого школяра і особливостях його світосприйняття, тобто пошуку нових педагогічних технологій.

У даний час немає єдиного визначення педагогічної технології. Та, на наш погляд, найбільш відповідає цьому поняттю наступне.

Педагогічна технологія – це продумана в усіх деталях модель сумісної педагогічної діяльності з проектування, організації і проведення навчального процесу із забезпеченням комфортних умов для учнів і вчителя.

Зрозуміло, що важливим елементом такої моделі є підручник, що має забезпечити оптимальні умови для навчальної діяльності учнів у співдружності з вчителем і батьками.

У підручнику реалізовані різноманітні педагогічні технології:

- технологія особистісно-орієнтованого навчання і виховання, яка, наприклад, реалізується через використання діалогової системи викладення навчального матеріалу;

- ігрові технології – використання для актуалізації і закріплення знань казкового героя, який допомагає у засвоєні знань з першого до останнього уроку. Ігрові технології – це типовий варіант технологій активізації навчальної діяльності – інтерактивне навчання;

- технологія інтерактивного навчання – спільне вивчення невеличких пісень та їх спільне виконання; спільне виконання фізкультурних вправ. Взагалі, засвоєння навчального матеріалу з основ здоров'я передбачає використання тренінгової форми організації навчального процесу з усіма, притаманними для неї інтерактивними методами – мозковий штурм, рольова гра, аналіз конкретної ситуації, рухавки;

- технологія використання методів візуалізації навчального матеріалу, зокрема, за рахунок використання елементів коміксу. Цей метод ґрунтується на особливостях сприйняття дітей молодшого

шкільного віку та на провідній ролі у них наочно-зорової пам'яті;

- технологія критичного мислення реалізується у постановці проблемного запитання наприкінці кожного параграфа (рис.).

Структурування змісту підручника

Враховані функціональні можливості сприйняття, уваги і пам'яті дітей шести років. У кожному параграфі учням пропонується для запам'ятовування 4 – 6 нових ключових слів-термінів. Загальний обсяг параграфу і регулярна, пов'язана його змістом, зміна видів діяльності відповідають віковим особливостям розумової діяльності учнів. Ступінь складності повністю відповідає їх можливостям, що перевірялося авторами безпосередньо при проведені уроків основ здоров'я в школі.

Систематичність викладення матеріалу закладена вже в логіці навчальної програми і повністю реалізована в підручнику.

Рис. Приклад проблемно-розвивального запитання наприкінці теми „Моє здоров'я і хвороби"

Враховані функціональні можливості сприйняття, уваги і пам'яті дітей шести років. У кожному параграфі учням пропонується для запам'ятовування 4–6 нових ключових слів-термінів. Загальний обсяг параграфу і регулярна, пов'язана його змістом, зміна видів діяльності відповідають віковим особливостям розумової діяльності учнів. Ступінь складності повністю відповідає їх можливостям, що перевірялося авторами безпосередньо при проведені уроків основ здоров'я в школі.

Систематичність викладення матеріалу закладена вже в логіці

навчальної програми і повністю реалізована в підручнику.

2. Структурування змісту підручника (розподіл навчального матеріалу упродовж курсу, послідовність розділів, глав, параграфів; головні етапи вивчення певної теми).

Розділ „Здоров'я людини" передбачає формування цілісного уявлення учнів про здоров'я, безпеку і розвиток людини та їх взаємозв'язок із способом життя і навколишнім середовищем.

Розділ „Фізична складова здоров'я" спрямовано на вивчення чинників, які впливають на фізичне благополуччя дитини.

Розділ „Соціальна складова здоров'я" присвячено вивченню чинників, які впливають на соціальне благополуччя людини, та правил безпечної поведінки у навколишньому середовищі. Профілактика шкідливих звичок розглядається в контексті формування в учнів навичок протидії негативним соціальним впливам.

Розділ „Психічна та духовна складові здоров'я" містить інформацію щодо чинників, які впливають на емоційний, інтелектуальний та духовний розвиток учня. Профілактика шкідливих звичок розглядається в контексті розвитку позитивної самооцінки, навичок критичного мислення й уміння приймати виважені рішення.

Вивчення кожної наступної теми в межах розділу ґрунтується на попередньо засвоєному матеріалі (якщо в цьому є необхідність).

Кожний розділ у підручнику закінчується підсумковим уроком під рубрикою „Перевір себе". Авторами передбачається, що під час проведення таких уроків буде здійснюватися перегляд тематичних мультиплікаційних фільмів, їх обговорення, повторення і узагальнення навчального матеріалу відповідного розділу. Для зручності вчителів автори підготували необхідні для проведення уроків відео- та аудіоматеріали (фрагменти мультфільмів та фонограми для пісень), які будуть знаходитися у вільному доступі на сайті видавництва.

3. Диференціювання інформації, забезпечення дидактичної доцільності системи оволодіння пізнавальною діяльністю учнів і реалізація сучасних підходів до вивчення предметів при розподілі навчального матеріалу.

Диференціювання матеріалу в підручнику забезпечується введенням певної рубрикації. Так, рубрика „Виконай з дорослими" передбачає різні варіанти виконання в залежності від індивідуальних можливостей конкретного учня:

- прочитай самостійно під контролем дорослих;
- прочитай з допомогою дорослих;
- послухай текст, який прочитав дорослий, і перекажи його.

Таким чином, дитина не просто вивчає теоретичний матеріал, а підкріплює його виконанням практичних завдань. водночас така трактовка завдань сприяє укріпленню родинних зв'язків, заохочує дитину до дослідницької роботи.

Дидактична система кожного параграфу відповідає основним

вимогам до структурування уроку з метою ефективного впливу на пізнавальні процеси в учнів. Вона передбачає:

- підготовку учнів до вивчення нового матеріалу (актуалізацію опорних знань, постановку проблемного запитання, мотивацію навчальної діяльності);
- вивчення нового матеріалу;
- закріплення вивченого матеріалу;
- оперування поняттями;
- узагальнення знань учнів.

4. Узгодження змісту, структури та обсягу підручника з цілями предмета і часом, що відводиться на його вивчення.

Підручник повністю узгоджений за змістом, структурою та обсягом з цілями предмета і часом, що відводиться на його вивчення.

При цьому слід зауважити, що типовий навчальний план для 1 класу початкової школи погано враховує вікові особливості дітей шестирічного віку, для яких один урок на тиждень з будь-якого предмета є неефективним. А враховуючи особливості предмету „Основи здоров'я", завданням якого є формування життєво необхідних навичок, така структура навчального плану є зовсім не відповідною до потреб.

Навчально-методичний апарат

Сукупність методів і прийомів, використаних у підручнику, дає можливість реалізувати його інформаційну, мотиваційну і розвивальну функції. Так, наприклад, використання елементів коміксів за участю казкового героя забезпечують мотивацію учнів до навчання, подвійне викладення навчального матеріалу у вигляді малюнків і коротких текстів – інформаційну тощо.

Система запитань, завдань і вправ повністю відповідає віковій категорії дітей, вимогам змісту Державного стандарту початкової загальної освіти та базової навчальної програми.

Диференційована подача навчального матеріалу з урахуванням рівнів розвитку дітей реалізується, як вже описувалося вище, за рахунок розробленої рубрикації. Серед завдань переважають завдання на тренування, що відповідає і віковим особливостям учнів, і основній меті предмета – формуванню життєво-корисних навичок.

Завдання підручника доступні для учнів, систематичні й в достатньому обсязі. Вони характеризуються різноманітністю і оригінальністю (наприклад, використання авторських віршиків, пісень, загадок), спрямовані на розвиток логічного мислення, творчих здібностей, пізнавальної активності учнів, наприклад:

Себе привчай ти до розпорядку,
Щодня роби ранкову …(зарядку).

Про свіже повітря не забувай,
Частіше кватирку свою …(відчиняй).

За віконцем ранок.
Я о сьомій встану.
Моє ліжко у порядку.
Я роблю зарядку.
Мию руки, личко,
Бо люблю водичку.
Снідаю, біжу до школи –
Не спізнюсь ніколи.

Ілюстративний матеріал підручника є основою для самостійного сприйняття його змісту, особливо учнями, які недостатньо володіють навичками читання.

Реалізація особистісно-орієнтованої моделі навчання

Особистісно-орієнтована модель навчання повною мірою реалізована в підручнику через використання діалогічного викладення матеріалу, через особистісну мотивацію учнів за рахунок звернення до їх індивідуальних потреб і використання ігрових технологій.

Використані методи і прийоми, ілюстративний матеріал підручника забезпечують мотивацію учіння, самонавчання, оволодіння певними розумовими операціями (зокрема, порівняння і узагальнення), формування критичного мислення.

Врахування наступності зі змістом основної школи

В підручнику враховані пропедевтичні знання, які отримують дошкільники через засвоєння Сфери здоров'я та циклічність вивчення матеріалу за розділами в 2–4 класах.

Висновки:

1. Представлена концепція підручника з основ здоров'я для учнів перших класів загальноосвітніх шкіл відповідає усім вимогам, які пред'являються до підручників для початкової школи.

2. З огляду на введення інноваційних елементів до змісту та методичного апарату підручника (проблемні питання, завдання для повторення і узагальнення знань, пісенний блок, віршовані елементи, підсумки уроків та розділів), більшу практичну спрямованість, пропонований підручник з успіхом може використовуватись у початковій школі при вивченні предмета „Основи здоров'я".

Перспективами подальших розвідок у даному напрямку є розробка робочого зошита для 1го класу, який відповідає представленому підручнику, а також створення повного методичного комплекту з підручників і робочих зошитів для 2–4 класів на основі запропонованої концепції.

Список використаної літератури

1. **Базова навчальна програма** з основ здоров'я 1–4 класи загальноосвітніх навчальних закладів / Автори програми: Т. Є. Бойченко, Т. В. Воронцова, О. В. Гнатюк, С. В. Гозак, О. Л. Москаленко, В. А. Савченко. – К., 2011. – 18 с. 2. **Бех І. Д.** Основи здоров'я : підручник для 1 класу середн. загальноосв. навч. закл. / Бех І.Д., Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Страшко С.В. – К. : Алатон, 2012. – 136 с. 3. **Бойченко Т. Є.** Основи здоров'я : підручник для 1 класу середн. загальноосв. шкіл / Т. Є. Бойченко, О. Я. Савченко. – К. : Генеза, 2007. – 134 с. 4. **Гнатюк О. В.** Основи здоров'я : підручник для 1 класу середн. загальноосв. шкіл / О. В. Гнатюк. – К. : Форум, 2003. – 128 с. 5. **Державний стандарт** початкової загальної освіти // затверджений Постановою Кабінету Міністрів України № 462 від 20.04.2011

Страшко С. В., Жа́ра Г. І., Білик В.Г. Концептуальні засади створення підручника „Основи здоров'я" для 1го класу

У статті представлено авторську концепцію підручника з основ здоров'я для учнів перших класів загальноосвітніх шкіл. Розкрито зміст педагогічної технології, через яку у підручнику виконуються вимоги освітнього стандарту початкової школи, реалізуються принципи системності, наступності, особистісної орієнтованості, а також забезпечується його інформаційна, мотиваційна і розвивальна функції.

Ключові слова: авторська концепція, підручник, шкільний курс „Основи здоров'я", Державний стандарт початкової загальної освіти.

Страшко С. В., Жарая А. И., Билык В. Г. Авторская концепция учебника „Основы здоровья" для 1го класса

В статье представлена авторская концепция учебника по основам здоровья для учеников первых классов общеобразовательных школ. Раскрыто содержание педагогической технологии, посредством которой в учебнике выполняются требования образовательного стандарта начальной школы, реализуются принципы системности, преемственности, личностной ориентированности, а также обеспечиваются его информационная, мотивационная и развивающая функции.

Ключевые слова: авторская концепция, учебник, школьный курс „Основы здоровья", Государственный стандарт начального общего образования.

Strashko S. V., Zhara H. I., Bilyk V. G. Authors' Conception of „Basics of health" Textbook for 1st class

The authors' conception of basics of health textbook for the first-grade students of secondary schools is presented in the article. The article reveals the content of educational technology by means of which the requirements of the educational standard of primary school are executed in the textbook, the

principles of system, continuity, personal orientation are realized, and its informative, motivating and developing functions are provided.

Keywords: authors' conception, textbook, school course of „Basis of health", State standard of primary general education.

Стаття надійшла до редакції 10.01.2013 р.
Прийнято до друку 24.01.2013 р.
Рецензент – д. п. н., проф., акад. МАНПО Чиж О. Н.

УДК 36:24=161.2

Е. М. Чепіга

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОГО МЕТОДУ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Останнім часом спостерігається загальносвітова спрямованість на гуманізацію освіти, що знаходить свій вираз в орієнтації процесу навчання на розвиток особистості учня. Серед розмаїття нових педагогічних технологій у системі освіти, направлених на реалізацію особистісно-орієнтованого підходу, найбільш характерною є проектна методика навчання, де широко використовується „его-фактор" (я-фактор), що припускає заломлення всього навчання крізь особистість учня, через його потреби та інтереси.

Звернення вчених і практиків до проблеми особистісно-орієнтованого навчання має давню історію. Наприкінці XIX століття дидактичні пошуки західних педагогів були пройняті увагою до емоційної привабливості навчання. Ідеї гуманістичного напряму у філософії й освіті були пов'язані з методом проектів, який також називали „методом проблем" або „методом цільового акту" [1], [3].

В основі ж сучасного розуміння проектної методики, як відзначає Е. С. Полат, лежить „використання широкого спектру проблемних, дослідних, пошукових методів, орієнтованих чітко на реальний практичний результат, значущий для учня, з одного боку, а з іншого – розробка проблеми цілісно, з урахуванням різних чинників і умов її вирішення й реалізації результатів" [4]. „Щоб досягти такого результату, – продовжує Е. С. Полат, – необхідно навчити дітей мислити самостійно, знаходити і вирішувати проблеми, застосовуючи для цього знання з різних галузей, здатність прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки" [5].

В основі особистісно-діяльнісного підходу лежать психолого-педагогічне положення П. Я. Гальперіна, А. У. Запорожця, І. А. Зимньої, А. А. Леонтьєва, Д. Б. Ельконіна.

Наукове видання

ВІСНИК

Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 5 (264) березень 2013

Частина ІІ

Відповідальний за випуск:
д. п. н., проф. **О. Н. Чиж**

Здано до склад. 24.12.2012 р. Підп. до друку 24.01.2013 р.
Формат 60х84 ⅛. Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 29,18. Наклад 200 прим. Зам. № 40.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка"
вул. Оборонна, 2, м. Луганськ, 91011. Т/ф: (0642) 58-03-20.
e-mail: alma-mater@list.ru
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009